

Taalkans voor de Veenkoloniën 2017-2020 Meedoen is een optie!

Er is de afgelopen periode hard gewerkt om het binnen het gebied van de Veenkoloniën de basisvaardigheden van de inwoners te verbeteren. Met het Zorg Innovatie Forum (ZIF) als penvoerder, de stuurgroep Kans voor de Veenkoloniën als opdrachtgever en subsidieverstrekker en Stichting Lezen en Schrijven als uitvoerende organisatie zijn er mooie resultaten behaald.

In bovengenoemde periode heeft Stichting Lezen en Schrijven, samen met de partners in het veld, gewerkt aan het project Taalkans voor de Veenkoloniën. De insteek van dit traject was als volgt:

- Het opzetten en intensiveren van de netwerkaanpak in de Veenkoloniën: in netwerken met verschillende belangrijke ketenpartners meer laaggeletterden bereiken.
- In deze netwerken voor bewoners van de Veenkoloniën een goed en passend basisaanbod ontwikkelen voor beter leren lezen, schrijven, rekenen en omgaan met computers, tablets en smartphones, zodat bewoners de kans krijgen te werken aan deze basisvaardigheden. Ook de gezondheidsvaardigheden hebben hierbij, door middel van het product Voel je Goed!, nadrukkelijk aandacht gekregen.

De resultaten mogen er zijn:

- 1) *In alle gemeenten is Taal voor het Leven opgezet* en is gebouwd aan een goed functionerend en zelfstandig taalnetwerk van gemeenten, bibliotheken, (taal)aanbieders formeel & non-formeel, bibliotheken en diverse vindplaatsen in het sociaal domein waar laaggeletterden aan hun vaardigheden kunnen werken, deze kunnen verbeteren en daarmee zelfstandiger worden. Er is in de provincie Groningen in 2019 een nieuw taalakkoord ondertekend waar alle gemeenten, met uitzondering van de gemeente Westerwolde, uit de Veenkoloniën bij zijn aangehaakt. Daarnaast wordt momenteel zowel in Groningen als in Drenthe de laatste hand gelegd aan een regionaal plan aanpak laaggeletterdheid waar ook een afvaardiging van de gemeenten in de Veenkoloniën een bijdrage aan heeft geleverd. Dit plan is het resultaat van het overleg tussen vertegenwoordigers van de gemeenten, maatschappelijke organisaties (Stichting Lezen & Schrijven), de bibliotheken (Biblionet, Forum Groningen), onderwijsinstellingen (ROC's) en zorginstellingen (GGD) in de verschillende arbeidsmarktregio's. Het plan wordt ter vaststelling voorgelegd aan het College van Burgemeesters en Wethouders van de (contact)gemeenten en ter kennisname aan de overige gemeenten en instellingen. Deze kunnen er vervolgens zelf de gewenste nadere lokale invulling aan geven en eigen (vervolg)beleid op vaststellen. Naar verwachting worden de plannen in het laatste kwartaal van 2020 vastgesteld.

Stichting Lezen en Schrijven heeft daarnaast de taalhuiscoördinatoren door middel van georganiseerde bijeenkomsten op de volgende manier ondersteund:

- Gelegenheid van uitwisseling en klankborden van ervaringen tussen coördinatoren
- Informeren over regionale en landelijke ontwikkelingen
- Intervisie
- Kennisdeling
- Ondersteuning/advisering bij afstandsleren i.v.m. Corona.
- Structurele digitale meetings opgezet. THC's zijn zelf eigenaar.

Daarnaast is er structurele individuele begeleiding aangeboden.

De volgende taalhuizen zijn in de Veenkoloniën actief:

Naam	Gevestigd in
Taalhuis Borger	MFC Het Hunzehuys
Taalhuis Coevorden	Bibliotheek Coevorden
Taalpunt Emmen	Bibliotheek Emmen
Taalpunt Emmer Compasuum	Bibliotheek Emmer Compasuum
Taalhuis Hoogeveen	Bibliotheek Hoogeveen
Taalhuis Hoogeveen	Stichting Welzijnswerk
Taalpunt Klazienaveen	Bibliotheek Klazienaveen
Taalhuis Gieten	Bibliotheek Gieten
Taalhuis Midden Groningen	Bibliotheek Hoogezand
Taalhuis Midden Groningen	MFC De Menterne Muntendam
Taalhuis Midden Groningen	Bibliotheek Slochteren
Taalhuis Oldambt	Bibliotheek Winschoten
Taalhuis Pekela	Bibliotheek Oude Pekela
Taalhuis Stadskanaal	Bibliotheek Stadskanaal
Taalhuis Veendam	Bibliotheek Veendam
Taalhuis Ter Apel	Bibliotheek Ter Apel
Taalhuis Bellingwolde	Bibliotheek Blijham

2) Er zijn mooie verbindingen gelegd met alliantiepartners uit de sectoren zorg, onderwijs, bedrijfsleven en dienstverlening.

Voorbeeld 1: Structurele screening

Gemeente Hoogeveen zet, vanuit een pilot, tijdens het traject waarbij bepaald wordt of iemand recht heeft op een uitkering, 2 dagdelen een screeningstraject in, waaruit blijkt of iemand laaggeletterd is, zodat daar in een vroeg stadium op geïntervenieerd kan worden. Een prachtig instrument om NT1-ers te bereiken en vervolgens door te verwijzen naar een leertraject.

Voorbeeld 2: Preventie vanuit ouderbetrokkenheid

Een grote groep leidinggevendenden van een kraamzorginstelling (De Kraamvogel) is getraind. Deze hebben vervolgens ruim 400 kraamverzorgenden getraind om juist in de eerste dagen van de kraamzorg te kijken in hoeverre (een van) de ouders laaggeletterd is, met als doel hier in een vroeg stadium op te intervensiëren om hiermee laaggeletterdheid bij de volgende generatie te voorkomen. Zie [Bericht Kraamvogel](#).

Voorbeeld 3: Training professionals in de Groningse Veenkoloniën:

Professionals van de afdelingen WMO, Jeugd en Participatie (werk en Inkomen) van een aantal gemeenten en professionals van diverse organisaties zijn in 2019 getraind in het herkennen en doorverwijzen van laaggeletterden. Het gaat om de volgende gemeenten en organisaties:

Organisatie	Aantal
Gemeente Pekela/Veendam (De Kompanjie)	3
Stadskanaal	4
Oldambt	4
Westerwolde	10
Biblionet	12
Volkskredietbank	4

Leger des Heils	9
GKB Midden-Groningen	12
Welstad	4
Senturra	2
Kinderopvang Westerwolde	10

Het is niet in exacte cijfers aan te geven wat de bereikte deelnemers zijn. Er is echter wel een behoorlijke toename geweest van het aantal deelnemers per Taalhuis in bovenstaande gemeenten. Een mooie opbrengst van de trainingen is ook dat er een warm contact tot stand is gekomen tussen de professionals en de taalhuiscoördinator. Deze komt schuift nu periodiek aan bij de team overleggen van de verschillende organisaties.

Als vervolg op deze trainingen hebben de volgende organisaties een plan ontwikkeld voor de aanpak van laaggeletterdheid binnen hun organisatie:

- Volkskredietbank
- GKB
- Leger des Heils

3) *Er is de focus gelegd op toeleiding van speciale doelgroepen.* Er is veel aandacht geweest voor de Sociaal Werkbedrijven. Medewerkers hebben veelal een lichamelijke en/of verstandelijke beperking en zijn laaggeletterd. Als goed voorbeeld noemen we hierbij BRWI (De sociale dienst voor Midden Groningen)

BWRI algemeen traject

Er zijn 37 intakes gedaan met deelnemers die zich had aangemeld via de enquête Wat Wil je Leren. Vervolgens zijn er groepen gevormd in 3 richtingen: 1) Voel je Goed! 2) Rekenen/geldzaken en 3) Digi-vaardigheden.

BWRI - groepjes Voel je Goed

Er is hierin een samenwerking met **diëtistenpraktijk Previtas geweest**. Zij hebben 15 praktijken in Groningen. Ook via de diëtistes zijn er deelnemers binnen gekomen. Drie vrijwilligers hebben hierbij acht deelnemers begeleid.

BWRI - groep rekenen/geldzaken (12 personen)

BWRI - groep digitale vaardigheden (maximaal 12 personen)

Voorbeeld 4: Opening taalpunten bij SW bedrijven

In zowel Pekela als Oldambt is er bij SW bedrijf Afeer een taalpunt geopend welke deel uitmaakt van het bestaande taalhuis. Afeer, het sociaal werkbedrijf van de gemeenten Oldambt, Pekela en Westerwolde, heeft in 2019 besloten om de opleiding en ontwikkeling van zijn medewerkers verder te stimuleren en de taalvaardigheid van de werknemers te verbeteren. Bij deze taalpunten kunnen medewerkers terecht voor inloopspreekuren, groepslessen en individuele lessen op het gebied van taal, rekenen en computeren. De lessen worden afgestemd op de behoeften en wensen van de deelnemers. In totaal zijn er in 2019 25 deelnemers begeleid in een passend leertraject.

4) *Er is verbinding gelegd met gezondheid.* Hier is in 2019, vanuit het budget van € 50.000,-, vol op ingezet. Met het programma Voel je goed! van Stichting Lezen en Schrijven dat binnen de diverse gemeenten is geïntroduceerd, is direct bijgedragen aan het reduceren van gezondheidsachterstanden. Voel je goed! is een combinatie van individuele eet- en beweegadviezen van een diëtist en groepslessen gezondheidsvaardigheden van een getrainde vrijwilliger, met als doel een gezonder gevoel en gewicht. En daarbij deelnemers door te laten gaan met (nog) beter leren lezen en schrijven.

Met dit programma, dat per keer 20 weken duurt, gaat Stichting Lezen en Schrijven door. Ook binnen de Veenkoloniën. Een mooi voorbeeld hiervan is via de volgende link terug te lezen: [Voel je Goed! Emco.](#)

5) De volgende resultaten (zonder eerder toegepaste verdeelsleutel op basis van projectinzet) in aantallen zijn de afgelopen jaren behaald.

Aantallen nieuwe deelnemers en nieuw getrainde vrijwilligers (Bron: Resultaat in Beeld. Cijfers aangeleverd door Taalhuizen)								
	2017		2018		2019		Cumulatief	
	Deelnemers	Vrijwilligers	Deelnemers	Vrijwilligers	Deelnemers	Vrijwilligers	Deelnemers	Vrijwilligers
Aa en Hunze	16	17	25	13	27	20	68	50
Borger-Odoorn	59	33	21	18	39	13	119	64
Coevorden	41	19	19	2	44	37	104	58
Emmen	360	73	226	40	295	62	881	175
Hoogeveen	174	69	228	23	102	59	504	151
Midden-Groningen	49	39	107	26	152	16	308	81
Oldambt	188	60	228	64	237	14	653	138
Pekela	53	9	58	26	32	14	143	49
Stadskanaal	14	13			29	12	43	25
Veendam	28	15	15	8	21	4	64	27
Westerwolde	13	36	43	12	59	10	115	58
Totaal	995	383	970	232	1.037	261	3.002	876

Uiteraard zijn de resultaten niet allemaal aan Taalkans toe te schrijven maar zonder de inzet en inspanningen die binnen dit project zijn uitgevoerd was het aantal taalhuizen, en daarmee direct het aantal vrijwilligers en deelnemers, beduidend lager geweest. In alle gemeenten is een Taalhuis of Taalpunt aanwezig in een van de bibliotheken, Wijkcentra en/of bij SW-bedrijven. Er zijn leesboeken, oefenboeken en gratis taalcursussen op het gebied van lezen, schrijven en rekenen (non-formeel onderwijs). Via inloopspreekuren kunnen mensen hulp krijgen bij het vinden van passende ondersteuning.

Specifiek voor het programma Voel je goed! waren er rond de 90 deelnemers in 2018, 93 in 2019 en lopende Q2 2020, ondanks het feit dat Corona zijn intrede deed, zelfs al 85 deelnemers!

Borging

Borging is belangrijk en tegelijkertijd ingewikkeld in de praktijk.

Organisaties ervaren een bepaalde mate van vrijblijvendheid, de aanpak van laaggeletterdheid wordt vaak niet als kerntaak gezien en de aanpak leunt nog te vaak op één of meer enthousiaste medewerkers. De aanpak ligt onvoldoende besloten in het beleid, de werkwijze en de werkprocessen. Het borgen van instrumenten in werkprocessen vraagt om een opdracht van hogerhand. Gestandaardiseerde werkprocessen hebben vaak weinig flexibiliteit. Daarnaast is de financiële situatie van de gemeenten, door bezuinigingen binnen het sociaal domein, niet altijd toereikend om structureel voldoende te kunnen inzetten op de aanpak van laaggeletterdheid. Stichting Lezen en Schrijven zal blijven doorgaan met het onder de aandacht brengen van het grote belang van een integrale aanpak laaggeletterdheid waarbij aanpassing van bestaande werkprocessen en toegankelijke dienstverlening belangrijke ingrediënten zijn. Haar rol hierin is wel veranderd. Daar waar tot 2020 veelal is ingezet op de totstandkoming van taalnetwerken en het aanjagen van de aanpak laaggeletterdheid wordt nu de nadruk gelegd op vraag gestuurde advisering waarbij de gemeente de regierol oppakt. Ondanks het feit dat de gemeenten de in 2019 ondertekende Bestuurlijke Afspraken met de VNG hebben opgezegd is uitgesproken dat de aanpak van laaggeletterdheid onverminderd doorgaat. Wij vertrouwen erop dat, juist ook door mooie

voorbeelden met dito resultaten te kunnen tonen, in de Veenkoloniën blijvend aandacht zal zijn voor de groep mensen die moeite heeft met lezen, schrijven en/of digitale vaardigheden.

Toekomst

Laaggeletterdheid en lage gezondheidsvaardigheden hebben een nadrukkelijk verband. In de regionale plannen aanpak laaggeletterdheid die onder regie van de centrumgemeenten (Groningen en Emmen) worden opgesteld heeft Stichting Lezen en Schrijven hier aandacht voor gevraagd. Het programma Voel je Goed! wordt door organisaties als positief ervaren en zal op diverse plaatsen verder worden uitgerold. Niet in de minste plaats doordat de erkenningscommissie Interventies van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) Voel je goed! in april 2020 de erkenning 'Goed onderbouwd' heeft gegeven. De kosten van dit programma, zoals het inhuren van een projectleider en een diëtist, kunnen helaas soms nog wel een belemmering zijn. Een adviseur van stichting Lezen en Schrijven heeft als aandachtsgebied Voel je Goed! in zijn portefeuille. De kennis van de, uit Taalkans voor de Veenkoloniën, betaalde, projectleider is inmiddels aan hem overgedragen. Hiermee is het product verankerd in de regio. De verwachting leeft dat steeds meer gemeenten/organisaties Voel je Goed! zullen gebruiken om mensen de mogelijkheid te geven hun gezondheidsvaardigheden, te vergroten.

De ingeslagen weg, door met alle partners de taalsamenwerking aan te gaan, wordt voortgezet. Het belang van de aanpak laaggeletterdheid wordt door alle partners onderschreven en de bestaande taalhuizen blijven, zoals het er nu uitziet, voor de regio behouden. De uitdaging blijft om vooral NT1-ers op te sporen en aan te moedigen een leertraject te volgen. Zodat zij zullen ervaren dat meedoen in de samenleving een heel andere dimensie kan krijgen.

Want: Meedoen is een optie voor iedereen!